

Circulaire economie en de gemeente

Rol lokale overheid in het bevorderen van circulaire bedrijvigheid

Inhoudsopgave

- Circulaire economie
  - *in Nederland*
- Verkenning
- Vier voorlopers
  - *Almere, Groningen, Zaanstad, Zwolle*
- Aanvliegroutes
  - *Van bovenaf, van onderop*
- Rollen van de gemeente
  - *Producent/eigenaar, inkoper, aanjager*
- Invulling geven aan rollen
  - *Houding, kennis, communicatie*
- Reflectie

Wat is de circulaire economie?

Kenmerken van een circulaire economie zijn:

- Gesloten kringlopen
- Hernieuwbare energie
- Systeemdenken

Een circulaire economie gaat in de eerste plaats om anders denken: gebruiken van minder grondstoffen en inzet van andere grondstoffen, waarbij het overhouden van afval na gebruik (storten en verbranden zonder energiewinning) zoveel mogelijk wordt voorkomen. Een circulaire economie kijkt anders naar het ontwerp van product en productieproces en let op:

- Hergebruik; kan het nog een keer mee?
- Reparatie: is reparatie (van onderdelen) mogelijk?
- Recycling: verwerken en hergebruiken van het product (of onderdelen)
- En na gebruik: is er energie terug te winnen uit materialen (*recover*)?

Meer weten? Deze [kenniskaarten](#) bieden verdieping.

Circulaire economie

in Nederland

Verkenning

Vier voorlopers

Almere, Groningen, Zaanstad, Zwolle

Aanvliegroutes

Van bovenaf, van onderop

Rollen van de gemeente

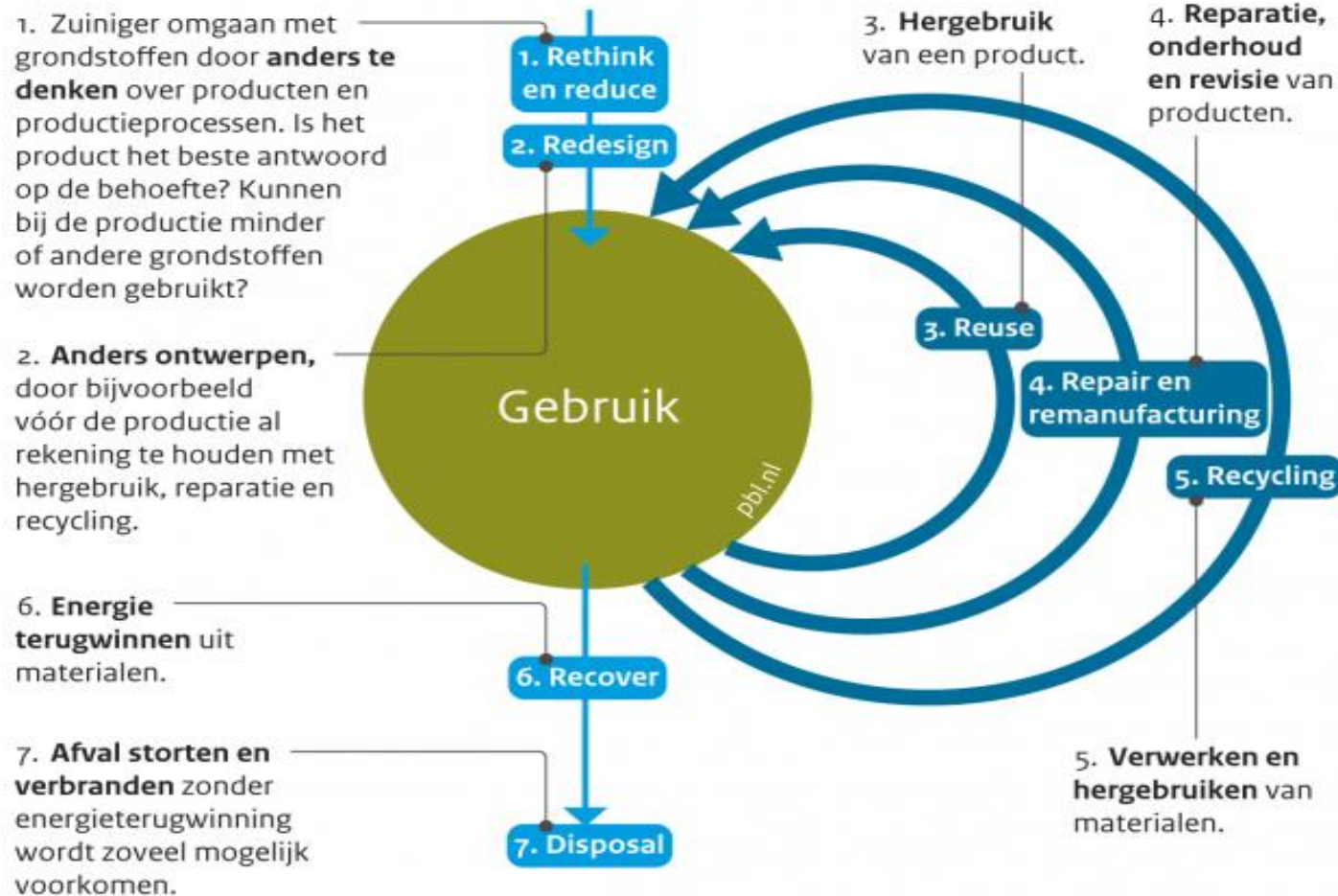
Producent/eigenaar, inkoper, aanjager

Invulling geven aan rollen

Houding, kennis, communicatie

Reflectie

De circulaire economie is meer dan recycling

Circulaire economie

in Nederland

Verkenning

Vier voorlopers

Almere, Groningen, Zaanstad, Zwolle

Aanvliegroutes

Van bovenaf, van onderop

Rollen van de gemeente

Producent/eigenaar, inkoper, aanbieder

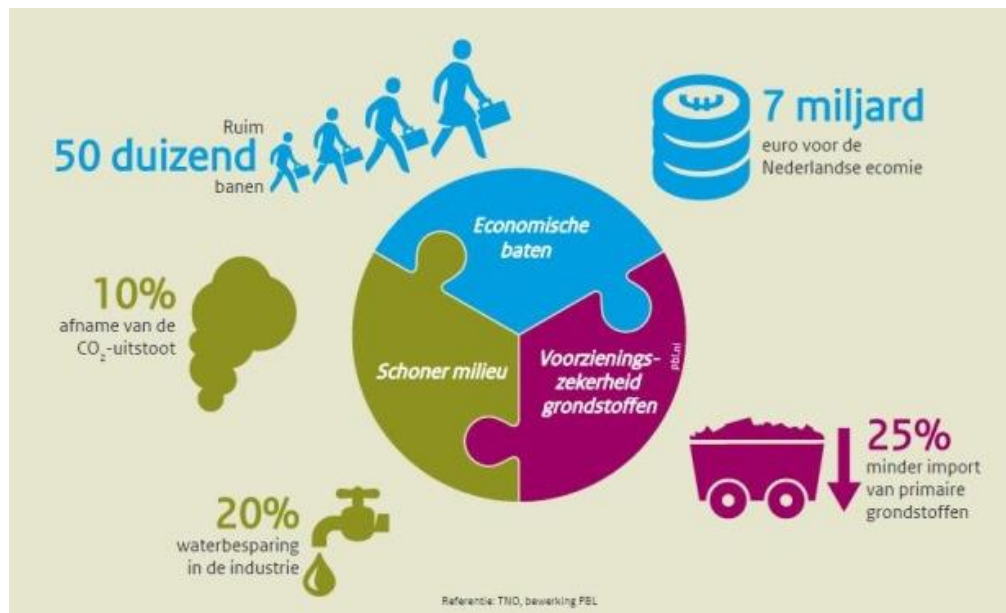
Invulling geven aan rollen

Houding, kennis, communicatie

Reflectie

Waarom een circulaire economie?

Een circulaire economie kan zorgen voor minder schaarste aan grondstoffen, is minder belastend voor het milieu en biedt economische perspectief. Het biedt nieuwe kansen voor bedrijven zoals nieuwe markten en samenwerkingsverbanden. Het PBL (met input van TNO) rekent op ruim 50.000 banen en 7 miljard voor de Nederlandse economie.

Meer weten? Bijvoorbeeld wat de voordelen voor Nederland zijn? Zie deze [kenniskaarten](#). Of hoe Nederland er nu voor staat? Raadpleeg deze [themasite](#).

Circulaire economie

in Nederland

Verkenning

Vier voorlopers

Almere, Groningen, Zaanstad, Zwolle

Aanvliegroutes

Van bovenaf, van onderop

Rollen van de gemeente

Producent/eigenaar, inkoper, aanjager

Invulling geven aan rollen

Houding, kennis, communicatie

Reflectie

Hoe ziet de circulaire economie in Nederland eruit?

Het PBL heeft recent de 'circulaire economie in Nederland in kaart' (2019) gepubliceerd met daarin deze schets:

- 85.000 bestaande circulaire activiteiten met een grote diversiteit in sectoren als in type initiatieven.
  - Grote aandacht voor reparatie
- Slechts 1500 initiatieven zijn innovatief (2% van alle circulaire initiatieven)
  - Vooral focus op recycling
- In totaal zijn deze activiteiten goed voor 420.000 banen in Nederland.

Hindernissen en kansen: De negatieve perceptie op gebruikte producten of onderdelen hindert circulaire initiatieven. En samenwerking in nieuwe productieketens komt niet vanzelf tot stand en hier ligt een rol voor de overheid om als regisseur op te treden.

Circulaire economie

in Nederland

Verkenning

Vier voorlopers

Almere, Groningen, Zaanstad, Zwolle

Aanvliegroutes

Van bovenaf, van onderop

Rollen van de gemeente

Producent/eigenaar, inkoper, aanjager

Invulling geven aan rollen

Houding, kennis, communicatie

Reflectie

Hoe ziet de circulaire economie in Nederland eruit?

Benieuwd naar alle feiten?

[Achtergrondrapport
circulaire economie in kaart](#)

Circulaire economie

in Nederland

Verkenning

Vier voorlopers

Almere, Groningen, Zaanstad, Zwolle

Aanvliegroutes

Van bovenaf, van onderop

Rollen van de gemeente

Producent/eigenaar, inkoper, aanjager

Invulling geven aan rollen

Houding, kennis, communicatie

Reflectie

Circulaire ambities: Nederland circulair in 2050

De inzet van de Rijksoverheid naar een circulaire economie is gepresenteerd in het Rijksbrede programma [Nederland Circulair in 2050](#) (2016). Het programma geeft richting aan dat wat Nederland moet doen om zuiniger en slimmer met grondstoffen, producten en diensten om te gaan. Het richt zich op de ontwikkeling en realisatie van een circulaire economie voor 2050. Uitgangspunten:

- Hoogwaardig benutten van grondstoffen in bestaande ketens;
- Fossiele en niet duurzame grondstoffen worden vervangen door duurzame en hernieuwbare alternatieven;
- Ontwerp van nieuwe productiemethodes en producten, anders inrichten van gebieden en nieuwe manieren van consumeren zorgen voor andere invulling van ketens.

Circulaire economie

in Nederland

Verkenning

Vier voorlopers

Almere, Groningen, Zaanstad, Zwolle

Aanvliegroutes

Van bovenaf, van onderop

Rollen van de gemeente

Producent/eigenaar, inkoper, aanjager

Invulling geven aan rollen

Houding, kennis, communicatie

Reflectie

Breed gedragen Grondstoffenakkoord

Door bedrijven, vakbonden, overheden, natuur- en milieuorganisaties, kennisinstututen, financiële instellingen en maatschappelijke organisaties is deze ambitie van een volledig circulaire economie in 2050 onderschreven in het Grondstoffenakkoord (2017).

Er zijn voor vijf ketens van grondstoffen transitiepaden opgesteld:

1. Biomassa en voedsel
2. Kunststoffen
3. Maakindustrie
4. Bouw
5. Consumptiegoederen

Circulaire economie

in Nederland

Verkenning

Vier voorlopers

Almere, Groningen, Zaanstad, Zwolle

Aanvliegroutes

Van bovenaf, van onderop

Rollen van de gemeente

Producent/eigenaar, inkoper, aanjager

Invulling geven aan rollen

Houding, kennis, communicatie

Reflectie

Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie 2019-2023

Het [Nationaal uitvoeringsprogramma Circulaire Economie 2019-2023](#) (2019) geeft de uitvoering van de transitiepaden vorm. Het betreft een interdepartementale samenwerking tussen de ministeries I&W, EZK, BuZa en BZK. Parallel werkt het ministerie van LNV aan de [omslag naar een kringlooplandbouw in 2030](#).

Het programma legt verbinding met de energie- en klimaattransitie: versnellen en opschalen van de transitie naar een circulaire economie draagt bij aan de klimaatopgave.

Circulaire economie

in Nederland

Verkenning

Vier voorlopers

Almere, Groningen, Zaanstad, Zwolle

Aanvliegroutes

Van bovenaf, van onderop

Rollen van de gemeente

Producent/eigenaar, inkoper, aanjager

Invulling geven aan rollen

Houding, kennis, communicatie

Reflectie

Versnellingshuis

De uitvoeringsagenda definieert prioriteiten en actielijnen per transitiepad en dwarsdoorsnijdende thema's zoals wet- en regelgeving en financieringsinstrumenten. In totaal zijn 117 acties benoemd. Gericht op circulaire bedrijvigheid zijn een aantal actielijnen uitgelicht.

[Versnellingshuis Nederland Circulair](#) brengt partijen bij elkaar om belemmeringen op gebied van financiering, kennis, marktkansen, ketenbenadering, wet- en regelgeving en ontwerp weg te nemen. Met als doel om circulaire initiatieven van individuele (mkb) bedrijven en regio's mogelijk maken en/of opschalen.

Circulaire economie

in Nederland

Verkenning

Vier voorlopers

Almere, Groningen, Zaanstad, Zwolle

Aanvliegroutes

Van bovenaf, van onderop

Rollen van de gemeente

Producent/eigenaar, inkoper, aanbieder

Invulling geven aan rollen

Houding, kennis, communicatie

Reflectie

Actielijnen circulaire bedrijvigheid uitgelicht

Wet- en regelgeving:

- Er komt een Taskforce Herijking afvalstoffen met de opdracht om belemmeringen in de afvalwet- en regelgeving en uitvoering te analyseren en oplossingen aan te dragen.

Financieringsinstrumenten:

- Onderzoek naar de mogelijkheid van een investeringsplatform voor de circulaire economie welke kan bijdragen aan het Versnellingshuis voor bedrijven.

Circulair ontwerp:

- Opschaling van het aantal bedrijven dat circulair ontwerpt (via CIRCO 'creating business through circulair design') van 350 (2018) naar 40.000 (in 2023).

Circulair inkopen:

- Er komt een Green deal circulair inkopen 2.0. Elke inkopende private of publieke deelnemer voert minimaal twee circulaire inkooptrajecten uit of schaaft een eerdere pilot op.

Marktprikkels:

- Via het programma *true pricing* leren bedrijven, wetenschappers, maatschappelijke organisaties en overheden over het transparant maken van externe kosten van voedselproductie- en consumptie.

Circulaire economie

in Nederland

Verkenning

Vier voorlopers

Almere, Groningen, Zaanstad, Zwolle

Aanvliegroutes

Van bovenaf, van onderop

Rollen van de gemeente

Producent/eigenaar, inkoper, aanjager

Invulling geven aan rollen

Houding, kennis, communicatie

Reflectie

Verkenning

De verkenning richt zich op de rol van de lokale overheid in het bevorderen van circulaire bedrijvigheid. Aan de hand van **vier gemeenten** die hier al concreet mee aan de slag zijn gegaan:

- Almere
- Groningen
- Zaanstad
- Zwolle

Doel van de verkenning: *best practices* ophalen en inspiratie bieden.

Circulaire economie

in Nederland

Verkenning

Vier voorlopers

Almere, Groningen, Zaanstad, Zwolle

Aanvliegroutes

Van bovenaf, van onderop

Rollen van de gemeente

Producent/eigenaar, inkoper, aanjager

Invulling geven aan rollen

Houding, kennis, communicatie

Reflectie

Aanvliegroutes om circulaire bedrijvigheid aan te moedigen

Om de ambities waar te maken, hebben de gemeenten verschillende aanvliegroutes, met meer focus op hoe organiseer je dit **'van bovenaf'** of meer focus op hoe organiseer je dit van **'onderop'**.

Voor het beste resultaat heb je beide aanvliegroutes nodig.

Circulaire economie

in Nederland

Verkenning

Vier voorlopers

Almere, Groningen, Zaanstad, Zwolle

Aanvliegroutes

Van bovenaf, van onderop

Rollen van de gemeente

Producent/eigenaar, inkoper, aanjager

Invulling geven aan rollen

Houding, kennis, communicatie

Reflectie

Bestuurlijke ambities

Van bovenaf:

Deze aanvieligroute richt zich op het vastleggen van ambities d.m.v. bestuurlijk commitment en “CE is van iedereen” te laten landen in de organisatie.

Voorbeelden hoe je dit kunt organiseren zijn: een coördinerende wethouder duurzaamheid, een initiatiefvoorstel circulaire economie door de gemeenteraad en een intentieverklaring circulaire economie getekend door het college van burgemeester en wethouders.

Circulaire economie

in Nederland

Verkenning

Vier voorlopers

Almere, Groningen, Zaanstad, Zwolle

Aanvieligroutes

Van bovenaf, van onderop

Rollen van de gemeente

Producent/eigenaar, inkoper, aanjager

Invulling geven aan rollen

Houding, kennis, communicatie

Reflectie

Circulaire economie is van iedereen

Van onderop:

Deze aanvieligroute richt zich op bewustwording over wat circulaire economie is (gemeente breed) en wat je hier aan bij kunt dragen als gemeenteafdeling.

Voorbeelden hoe je dit kunt organiseren zijn:

- Het aanbieden van een opleiding circulair inkopen voor facilitaire afdelingen
- Accountmanagement/EZ *in the lead* zetten om met andere afdelingen beleid te ontwikkelen

Circulaire economie

in Nederland

Verkenning

Vier voorlopers

Almere, Groningen, Zaanstad, Zwolle

Aanvieligroutes

*Van bovenaf, **van onderop***

Rollen van de gemeente

Producent/eigenaar, inkoper, aanbieder

Invulling geven aan rollen

Houding, kennis, communicatie

Reflectie

Rollen van de gemeente

Bij het realiseren van haar ambities en het ondersteunen van het MKB bij (meer) circulair ondernemen, kan de gemeente verschillende rollen vervullen.

Tijdens de interviews kwamen drie belangrijke rollen naar voren. De gemeente heeft een rol als:

- Producent én eigenaar materiaalstromen
- Inkoper
- Aanjager (faciliterend - initiërend)

Circulaire economie

in Nederland

Verkenning

Vier voorlopers

Almere, Groningen, Zaanstad, Zwolle

Aanvliegroutes

Van bovenaf, van onderop

Rollen van de gemeente

Producent/eigenaar, inkoper, aanjager

Invulling geven aan rollen

Houding, kennis, communicatie

Reflectie

De gemeente als producent én eigenaar materiaalstromen

Allereerst ben je als gemeente zelf producent én eigenaar van materiaalstromen. De gemeente heeft de verantwoordelijkheid om hier duurzaam mee om te gaan. Ze kan reststromen aan bedrijven beschikbaar stellen onder bepaalde voorwaarden in aanbestedingen en samenwerkingsovereenkomsten.

De gemeente Almere zet hier actief op in en zegt hierover:

*"Als overheid ben je aan het begin van de keten aanbieder van materiaalstromen. **Hierbij denken veel gemeenten in eerste instantie aan huishoudelijk afval, maar het is veel breder.** Gemeenten zijn eigenaar van materiaalstromen gerelateerd aan het onderhoud en beheer van de openbare ruimte, dat realiseren veel gemeenten zich niet." (AL)*

Circulaire economie

in Nederland

Verkenning

Vier voorlopers

Almere, Groningen, Zaanstad, Zwolle

Aanvliegroutes

Van bovenaf, van onderop

Rollen van de gemeente

Producent/eigenaar, inkoper, aanjager

Invulling geven aan rollen

Houding, kennis, communicatie

Reflectie

Almere: Competitie upcycle city

Voor de competitie Upcycle city stelt de gemeente Almere: “Wij hebben stedelijke reststromen in de aanbieding” en vraagt ze marktpartijen om hier nieuwe producten en businesscases voor te ontwikkelen. Twee belangrijke eisen hierbij zijn dat de business case bijdraagt aan lokale nieuwe economische activiteiten en aan de reductie van CO2. Daarnaast is een eis dat de winnaar tegenover elke euro die de gemeente investeert, drie euro eigen investering inbrengt.

De wedstrijd is 11 januari 2018 gelanceerd en heeft twee winnaars opgeleverd: een samenwerking tussen de vijfhoek, Theo Pouw, Millvision en Groen Gas Almere voor het ontwikkelen van een duurzame betoncentrale en VelopA en NPSP voor het ontwikkelen van een circulaire bank uit die voor 70% uit lokale reststromen (plantenafval en kalk) kan worden gemaakt.

Circulaire economie

in Nederland

Verkenning

Vier voorlopers

Almere, Groningen, Zaanstad, Zwolle

Aanvliegroutes

Van bovenaf, van onderop

Rollen van de gemeente

Producent/eigenaar, inkoper, aanbager

Invulling geven aan rollen

Houding, kennis, communicatie

Reflectie

Almere: Grondstoffencollectief

Het grondstoffencollectief Almere (GCA) is een platform met als doel het vormen van lokale ketens te vormen. Dit op basis van concrete materiaalstromen. Het platform is in 2017 opgericht door de gemeente Almere, afvalservicecentre Vijfhoek en advies- en onderzoeksbureau Millvision. De gemeente is eigenaar van de reststromen (gemeentelijk afval), Vijfhoek fungeert als opslag- en verwerklocatie voor de reststromen en Millvision is de ontwikkelaar van nieuwe natuurvezelgebaseerde applicaties en producten op basis van de reststromen, met name voor de verpakkingindustrie en infra/bouw sector.

Circulaire economie

in Nederland

Verkenning

Vier voorlopers

Almere, Groningen, Zaanstad, Zwolle

Aanvliegroutes

Van bovenaf, van onderop

Rollen van de gemeente

Producent/eigenaar, inkoper, aanjager

Invulling geven aan rollen

Houding, kennis, communicatie

Reflectie

De gemeente als inkoper

Daarnaast kan de gemeente ook een voorbeeldfunctie vervullen en de lokale economie stimuleren d.m.v. haar inkoopbeleid. Ze kan optreden als *'launching customer'* en daarmee (financieel) draagvlak creëren. Ook kan de gemeente intern en in aanbestedingen afspraken maken over prestaties.

*"Wij leveren ook een **bijdrage aan marktwerking**, in onze rol van afnemer. Door eisen te stellen aan inkoop en aanbestedingen. Hierbij zijn de grootste financiële stromen gemoeid met de **inrichting van de openbare ruimte**. Je kunt hier **als gemeente een heel groot verschil maken.**" (AL)*

De [Wegwijzer Circulair inkopen](#) helpt u op weg met tips en praktijkvoorbeelden om circulair inkopen te integreren in het reguliere inkoopproces.

Circulaire economie

in Nederland

Verkenning

Vier voorlopers

Almere, Groningen, Zaanstad, Zwolle

Aanvliegroutes

Van bovenaf, van onderop

Rollen van de gemeente

*Producent/eigenaar, **inkoper**, aanjager*

Invulling geven aan rollen

Houding, kennis, communicatie

Reflectie

Groningen: innovatieve aanbesteding straatmeubilair

De gemeente Groningen kiest in de aanbesteding voor het straatmeubilair voor een model gericht op het leveren van een dienst in plaats van producten. Hierbij vraagt zij partijen: hoe gaan jullie het bestaande meubilair hergebruiken? En indien nodig: hoe *refurbish* je? Ook kiest Groningen bewust voor een lange looptijd (10 jaar) zodat de leverancier kan investeren in hun materiaal.

Circulaire economie

in Nederland

Verkenning

Vier voorlopers

Almere, Groningen, Zaanstad, Zwolle

Aanvliegroutes

Van bovenaf, van onderop

Rollen van de gemeente

*Producent/eigenaar, **inkoper**, aanjager*

Invulling geven aan rollen

Houding, kennis, communicatie

Reflectie

De gemeente als aanjager

Tot slot kan de gemeente ook als aanjager bijdragen aan het tot stand komen van circulaire activiteiten. De gemeente kan nieuwe initiatieven starten met andere partijen en/of kan het bedrijfsleven op verschillende manieren faciliteren.

Gemeenten faciliteren circulaire activiteiten op verschillende manieren:

- het bij elkaar brengen van partijen die hier al mee bezig zijn (verbinden op netwerk en expertise);
- het aanbieden van een fysieke plek voor circulaire activiteiten;
- het vestigingsbeleid;
- financiële ondersteuning via subsidies (in mindere mate).

Faciliteren is hierbij niet passief, het gaat echt om actief aanjagen!

Circulaire economie

in Nederland

Verkenning

Vier voorlopers

Almere, Groningen, Zaanstad, Zwolle

Aanvliegroutes

Van bovenaf, van onderop

Rollen van de gemeente

*Producent/eigenaar, inkoper, **anjager***

Invulling geven aan rollen

Houding, kennis, communicatie

Reflectie

Zwolle: initiatief bij ondernemers

De gemeente Zwolle zet actief in op haar rol als aanjager en zegt hierover:

*"Leg het initiatief bij ondernemers, pak de faciliterende rol als gemeente - en **zit vanaf het begin aan tafel.**" (ZW)*

*Ik wil **zoveel mogelijk naar buiten toe**, want daar gebeurt het. Ik wil zoveel mogelijk met ondernemers praten; zij vervullen een sleutelrol in de circulaire economie." (ZW)*

Circulaire economie

in Nederland

Verkenning

Vier voorlopers

Almere, Groningen, Zaanstad, Zwolle

Aanvliegroutes

Van bovenaf, van onderop

Rollen van de gemeente

*Producent/eigenaar, inkoper, **anjager***

Invulling geven aan rollen

Houding, kennis, communicatie

Reflectie

Invulling van de rollen

De verschillende rollen geven inzicht in op welke manieren je als gemeente circulaire activiteiten kunt ondersteunen. In de praktijk lopen de verschillende rollen door elkaar heen. Daarnaast zijn er bij de invulling van elk van deze rollen een aantal voorwaarden ten aanzien van:

- Houding
- Kennis
- Communicatie

Circulaire economie

in Nederland

Verkenning

Vier voorlopers

Almere, Groningen, Zaanstad, Zwolle

Aanvliegroutes

Van bovenaf, van onderop

Rollen van de gemeente

Producent/eigenaar, inkoper, aanbager

Invulling geven aan rollen

Houding, kennis, communicatie

Reflectie

Houding

In de verschillende interviews wordt het belang van bestuurlijke daadkracht, het uitspreken van ambities en het uitstralen van vertrouwen benadrukt. Het is hierbij essentieel om duidelijke keuzes te maken, zodat bedrijven investeringen in circulaire activiteiten aandurven.

De regio kan hierbij een belangrijke rol vervullen, samenwerking in MRA-verband helpt Almere en Zaanstad met het duidelijk uitdragen van hun circulaire ambities.

Zaanstad probeert vertrouwen uit te stralen richting MKB en bedrijfsleven. Dit betekent dat zij haar vestigingsbeleid expliciet richt op duurzaamheid en CO2 reductie en bedrijven proberen aan te trekken die bij deze ambitie passen. Dit houdt ook in dat de gemeente met bedrijven meedenkt om te zien of zij aan strengere vestigingseisen kunnen voldoen.

“Belangrijk om naar je bedrijven uit te stralen, we vinden dit voor de lange termijn belangrijk.” (ZA)

Circulaire economie

in Nederland

Verkenning

Vier voorlopers

Almere, Groningen, Zaanstad, Zwolle

Aanvliegroutes

Van bovenaf, van onderop

Rollen van de gemeente

Producent/eigenaar, inkoper, aanbieder

Invulling geven aan rollen

Houding, kennis, communicatie

Reflectie

Kennis

Daarnaast is het van belang om als gemeente voldoende kennis te hebben om een goede gesprekspartner en opdrachtgever te kunnen zijn. Specifiek gaat het om:

- Omgevingskennis
- Kennis van productieketens
- Kennis van economische en technologische ontwikkelingen

Circulaire economie

in Nederland

Verkenning

Vier voorlopers

Almere, Groningen, Zaanstad, Zwolle

Aanvliegroutes

Van bovenaf, van onderop

Rollen van de gemeente

Producent/eigenaar, inkoper, aanjager

Invulling geven aan rollen

Houding, kennis, communicatie

Reflectie

Groningen: OECD omgevingsanalyse

“The Economy and Governance of Circular Economy in Cities”

Groningen onderkent het belang van inzicht in de omgeving. Inzicht in huidige initiatieven en hun verwachtingen ten aanzien van de gemeente is cruciaal om te komen tot een gedragen visie en focus. De gemeente neemt deel aan een onderzoek van de OECD om hier meer inzicht in te krijgen. Het onderzoek bestaat uit 30-40 interviews en een enquête en een internationale vergelijking.

“Maak een analyse van de omgeving; kijk goed naar je eigen invloedssfeer. Maar ook naar: wat verwachten partijen van jou?” (GR)

Circulaire economie

in Nederland

Verkenning

Vier voorlopers

Almere, Groningen, Zaanstad, Zwolle

Aanvliegroutes

Van bovenaf, van onderop

Rollen van de gemeente

Producent/eigenaar, inkoper, aanjager

Invulling geven aan rollen

Houding, kennis, communicatie

Reflectie

Kennis van ketens en ontwikkelingen

Naast kennis van de omgeving “wat gebeurt er al en wat zijn de verwachtingen”, is het als gemeente ook belangrijk om te kijken naar waar liggen economisch kansen. Dit vraagt om kennis van welke ontwikkelingen er plaatsvinden in de wereld, welke sectoren binnen de gemeente dan kansrijk zijn en welke veranderingen er in productieketens te zien zijn.

*“Het is belangrijk om te **investeren in kennis en netwerken** als gemeente. Welke bedrijven en sectoren zijn van belang, welke **ontwikkelingen** vinden er plaats in de **wereld**, en wat gebeurt er in de [productie]keten?” (ZA)*

Circulaire economie

in Nederland

Verkenning

Vier voorlopers

Almere, Groningen, Zaanstad, Zwolle

Aanvliegroutes

Van bovenaf, van onderop

Rollen van de gemeente

Producent/eigenaar, inkoper, aanjager

Invulling geven aan rollen

Houding, kennis, communicatie

Reflectie

Zaanstad: kies kansrijke sectoren

In Zaanstad is bewust gekozen voor het focussen op een aantal productieketens. Deze ketens zijn gelinkt aan bestaande bedrijvigheid en netwerken in Zaanstad én bieden nieuwe kansen op het gebied van circulaire economie:

- Textiel
- Kunststof/plastics
- Circulaire kantoorartikelen

Circulaire economie

in Nederland

Verkenning

Vier voorlopers

Almere, Groningen, Zaanstad, Zwolle

Aanvliegroutes

Van bovenaf, van onderop

Rollen van de gemeente

Producent/eigenaar, inkoper, aanbager

Invulling geven aan rollen

Houding, kennis, communicatie

Reflectie

Communicatie

Tot slot is het belangrijk om als gemeente circulaire economie te laten zien en te laten beleven om zo de bewustwording bij consumenten en bedrijven te vergroten. Ook bewustwording binnen de gemeente over de toegevoegde waarde van circulaire economie vraagt aandacht.

Circulaire economie

in Nederland

Verkenning

Vier voorlopers

Almere, Groningen, Zaanstad, Zwolle

Aanvliegroutes

Van bovenaf, van onderop

Rollen van de gemeente

Producent/eigenaar, inkoper, aanbieder

Invulling geven aan rollen

*Houding, kennis, **communicatie***

Reflectie

Zwolle: werk samen met private partijen

Zwolle zet in op uitwisseling en bewustwording door samen met private partijen de circulaire economie vorm te geven. De gemeente neemt deel aan de Rabobank *circular economy challenge* en Cirkelstad. De gemeente brengt bij de challenge geen eigen case in, maar verkrijgt beter zicht op ondernemers, hun wensen en worstelingen en zit vanaf het begin aan tafel. Cirkelstad helpt bij het vinden van gecommitteerde partners en het naar buiten toe dragen van de circulaire ambities.

Circulaire economie

in Nederland

Verkenning

Vier voorlopers

Almere, Groningen, Zaanstad, Zwolle

Aanvliegroutes

Van bovenaf, van onderop

Rollen van de gemeente

Producent/eigenaar, inkoper, aanbager

Invulling geven aan rollen

*Houding, kennis, **communicatie***

Reflectie

Almere: *upcycle centre*

Almere laat de mogelijkheden van *upcycling* voor burgers en bedrijven zien op een fysieke plek. Begin 2018 is in Almere Haven het *Upcycle centre* geopend. “Een plek waar je kan zien hoe we dat samen kunnen doen. Het gebouw is circulair, gebouwd uit gesloopt materiaal van elders en modulair. Op het overdekte recyclingperron wordt afval ingezameld, daarnaast zijn er circulaire ondernemers in de plinten gevestigd. De gemeente verhuurt hen relatief goedkope bedrijfsruimte met als voorwaarde dat ze bezoekers laten zien hoe zij van oude materialen weer nieuwe producten maken. Daarnaast kunnen bezoekers een kijkje nemen in het belevingscentrum. Ook daar wordt *upcyclen* zichtbaar gemaakt: wat is het, wat is er voor nodig en hoe kunnen we dat doen?”

Circulaire economie

in Nederland

Verkenning

Vier voorlopers

Almere, Groningen, Zaanstad, Zwolle

Aanvliegroutes

Van bovenaf, van onderop

Rollen van de gemeente

Producent/eigenaar, inkoper, aanjager

Invulling geven aan rollen

*Houding, kennis, **communicatie***

Reflectie

Reflectie: met wie werk je samen?

- Investeer in een omgevingsanalyse, bepaal:
  - spelers en verwachtingen
  - eigen invloedssfeer
- Focus op aantal sectoren op basis van aanwezigheid en kansen voor CE
- Verbind met derden als bedrijven, kennisinstellingen, Economic Board, NGOs om bewustwording te vergroten.

Circulaire economie

in Nederland

Verkenning

Vier voorlopers

Almere, Groningen, Zaanstad, Zwolle

Aanvliegroutes

Van bovenaf, van onderop

Rollen van de gemeente

Producent/eigenaar, inkoper, aanjager

Invulling geven aan rollen

Houding, kennis, communicatie

Reflectie

Reflectie: hoe werk je samen?

- “Ga naar buiten” en richt je eerst op pioniers – en bij voorkeur op ondernemersverenigingen.
- Zorg dat je een serieuze gesprekspartner bent door te leren kijken vanuit het perspectief van bedrijven (technische expertise, mogelijkheden en kansen en risico's, aanhaken op business model etc.).
- Zichtbaarheid van circulaire activiteiten draagt bij aan bewustwording van consumenten en bedrijven.
- Doe het niet alleen, werk samen met het rijk, kennispartners, financiers en bedrijven uit de regio.

Circulaire economie

in Nederland

Verkenning

Vier voorlopers

Almere, Groningen, Zaanstad, Zwolle

Aanvliegroutes

Van bovenaf, van onderop

Rollen van de gemeente

Producent/eigenaar, inkoper, aanjager

Invulling geven aan rollen

Houding, kennis, communicatie

Reflectie

Reflectie: wat is helpend?

- Borg continuïteit.
- Investeer in kennis, o.a. opleiding voor inkoop- en facilitaire afdeling.
- Leer van elkaar.

"Ook lokale overheden kunnen binnen bestaande kader heel veel, veel meer dan wat soms lijkt te kunnen. Er zijn al heel veel mogelijkheden om te versnellen. Het is belangrijk om best practices te delen." (ZA)

Circulaire economie

in Nederland

Verkenning

Vier voorlopers

Almere, Groningen, Zaanstad, Zwolle

Aanvliegroutes

Van bovenaf, van onderop

Rollen van de gemeente

Producent/eigenaar, inkoper, aanjager

Invulling geven aan rollen

Houding, kennis, communicatie

Reflectie

Met grote dank aan Yolanda Musson (Almere),
Anne Helbig (Groningen), Damir Dulovic
(Zaanstad) en Hubald van Ark (Zwolle)